

ATKLĀTĀ VĒSTULE

par krievijas dalību Venēcijas laikmetīgās mākslas biennālē

Venēcijas biennāles organizatoriem, Eiropas kultūras institūcijām, starptautiskajai mākslas sabiedrībai un demokrātisko valstu kultūras veidotājiem

Pieci kara gadi un kultūras telpas morālā atbildība

Ir pagājuši pieci gadi kopš krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā — kara, kas izpostījis pilsētas, iznīcinājis kultūras vērtības un pieminekļus un prasījis tūkstošiem cilvēku dzīvības.

Krievijas armija šajā laikā sistemātiski iznīcinājusi muzejus, teātrus, bibliotēkas un baznīcas Ukrainā. Tas nav tikai militārs konflikts. Tas ir arī karš pret kultūru un identitāti.

Tieši tādēļ mēs ar dziļu sašutumu esam uzzinājuši, ka šogad krievija plāno atjaunot savu paviljonu Venēcijas laikmetīgās mākslas biennālē — vienā no prestižākajiem starptautiskajiem mākslas notikumiem pasaulē.

Krievijas retorika: cinisms un propagandas manipulācija

Īpaši satraucoša ir retorika, ar kādu krievijas amatpersonas skaidro šo atgriešanos.

Krievijas starptautisko kultūras sakaru pārstāvis Mihails Švidkojs publiski paziņojis:

“Russia never left the Venice Biennale... since we have not gone anywhere, we are not ‘returning.’”

(“Krievija nekad nav pametusi Venēcijas biennāli... tā kā mēs nekur neesam aizgājuši, mēs arī neatgriezīamies.”)

Šis apgalvojums ir vairāk nekā semantisks triks. Tas ir cinisks mēģinājums pārrakstīt realitāti.

Krievijas paviljons 2022. gadā tika slēgts pēc pilna mēroga iebrukuma Ukrainā, kad paši krievijas mākslinieki un kurators atteicās piedalīties, nosaucot karu par morāli nepieņemamu. Apgalvojums, ka krievija “nekad nav aizgājusi”, ir retorisks paņēmieni, kura mērķis ir trivializēt starptautisko reakciju uz krievijas teroristisko karu pret Ukrainu un parādīt Rietumu sabiedrības reakciju kā nenožīmīgu epizodi. Vēl skaidrāk šī retorika atklājas paviljona ideoloģiskajā pamatojumā. Krievijas pārstāvji skaidro projekta ideju ar šādu formulējumu:

“Politics exists in temporary dimensions, while cultures communicate in eternity.”

(“Politika pastāv tikai īslaicīgās dimensijās, kamēr kultūras savstarpēji sazinās mūžībā.”)

Šī frāze tiek pasniegta kā universāla kultūras filozofija. Taču patiesībā tā ir retoriska manipulācija, kas cenšas atdalīt kultūru no morālās atbildības.

Laikā, kad Eiropā notiek lielākais karš kopš Otrā pasaules kara, šāda retorika faktiski nozīmē, ka tūkstošiem nogalinātu cilvēku, iznīcinātas pilsētas, izvaroti sirmgalvi, sievietes un bērni, un okupētas teritorijas ir tikai “pagaidu politika”, kuru kultūras vārdā var ignorēt. Šī nav kultūras filozofija. Tā ir propagandas konstrukcija, kas cenšas izmantot starptautiskās kultūras institūcijas un notikumus, lai normalizētu agresorvalsts klātbūtni. Ņemot vērā krievijas valsts institūciju ilgstošo praksi izmantot kultūras projektus kā politiskās ietekmes instrumentu, starptautiskajai sabiedrībai būtu pamatoti rūpīgi jāizvērtē tās paviljona finansējuma izcelsmi un institucionālās līdzdalības caurskatāmību. Ne mazāk cinisks ir arī krievijas amatpersonu apgalvojums, ka paviljona atvēršana pierāda - Rietumu mēģinājumi izolēt Krievijas kultūru esot izgāzušies.

“This is yet another proof that Russian culture is not isolated and that the attempts to ‘abolish’ it by Western political elites have failed.”

(“Tas ir vēl viens pierādījums, ka krievu kultūra nav izolēta un ka Rietumu politiskās elites mēģinājumi to ‘atcelt’ ir izgāzušies.”)

Šis formulējums faktiski izsmej demokrātisko sabiedrību reakciju uz kara noziegumiem, pasniedzot to kā ideoloģisku kaprīzi.

(citātu avots - ArtNews. 2025.

Russia’s Pavilion at the Venice Biennale May Reopen After Invasion Hiatus.

<https://www.artnews.com/art-news/news/russian-pavilion-2026-venice-biennale-return-1234775410/>)

Apdraudējums Venēcijas biennāles būtībai

Venēcijas biennāle vairāk nekā gadsimtu ir bijusi telpa, kur māksla reflektē par pasauli, kritizē varu un aizstāv cilvēka cieņu un cilvēktiesības kā universālu vērtību.

Teroristisks režīms, kas savā valstī iesloga māksliniekus, slēdz neatkarīgas institūcijas un izmanto kultūru kā propagandas instrumentu, nevar vienlaikus pretendēt uz šīs brīvības simbolisko kapitālu.

Ja agresorvalsts krievijas propagandas retorika tiek prezentēta kā “kultūras dialogs”, Venēcijas biennāle riskē kļūt par instrumentu, ar kura palīdzību autoritārs režīms demonstrē savu normalitāti. Tas diskreditē ne tikai konkrētu paviljonu. Tas diskreditē pašu starptautiskās kultūras solidaritātes ideju.

Baltijas vēsturiskā pieredze

Baltijas valstis ļoti labi zina, ko nozīmē kultūras izmantošana impērijas politikā.

Padomju okupācijas laikā kultūra tika izmantota kā instruments, lai normalizētu varu, kas bija balstīta deportācijās, cenzūrā un vardarbībā. Mēs uzskatām par savu morālo pienākumu skaidri pateikt — kultūra nevar kļūt par telpu, kurā agresija tiek relativizēta.

Krievijas asinsnauda nedrīkst pakļaut laikmetīgo mākslu, jo tas nozīmētu iznīcināt pašas šīs mākslas ētisko pamatu – cilvēka cieņu un cilvēku kā augstāko vērtību.

Aicinājums māksliniekam

Mēs aicinām Latvijas, Lietuvas un Igaunijas paviljonu māksliniekus un kuratorus Venēcijā vienoties kopīgā simboliskā akcijā.

Mēs aicinām radīt kopīgu performanci un protesta akciju, kas pasaulei atgādinātu par 21. gadsimta neiedomājamo un primitīvi agresīvo krievijas karu pret Ukrainu.

Mēs aicinām jūs pievērst uzmanību agresorvalsts krievijas normalizēšanas riskiem Rietumu kultūras telpā un aizstāvēt mākslas ētisko autonomiju.

Māksla nevar apturēt tankus, taču tā spēj nosaukt patiesību vārdā.

Šodien patiesība Eiropā ir vienkārša: kultūra nedrīkst kļūt par aizsegu brutālai un teroristiskai agresijai no krievijas puses.

Rīgas dome kā viens no Latvijas paviljona Venēcijas biennālē lielākajiem atbalstītājiem aicina Venēcijas biennāles organizatorus atcelt krievijas paviljona dalību Venēcijas biennālē šogad un visus turpmākos gadus, līdz krievija izbeigs pilna mēroga karu Ukrainā un izvedīs savu armiju no Ukrainas nelikumīgi okupētajām teritorijām.

Rīga, Latvija, 2026. gada 5. marts

Viesturs Kleinbergs

Rīgas domes priekšsēdētājs

Vilnis Ķirsis

Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks

Dāvis Stalts

Rīgas domes Kultūras komisijas priekšsēdētājs